

ધોરણ : ૩

ગુજરાતી

પાઠ - ૬

રંગબેરંગા મસાલિયું

ભાગ - ૨

□ બનાવો, ચાખો, ચર્ચો, લખો:

જૂથમાં કામ કરો. વર્ગમાં જ સામાન લાવી રાખો. શિક્ષક દરેક જૂથને અપારદર્શક ડબ્બીઓમાં સામાન આપશો. તમારે ચોક્કસ પ્રકારનું જ શરબત બનાવવાનું છે. તમારા જૂથે ક્યા સ્વાદ પર કામ કરવાનું છે, તે શિક્ષક પાસેથી ચિઠ્ઠી ઉપાડીને જાણો. તમે કેવું-ખાડું, ખાટું, ગાંધું, ફીક્કું, મોળું, તૂંકું કે તીખું-શરબત બનાવવાના છો તેની બીજા જૂથને ખબર પડવા દેશો નહીં. તમે બનાવેલું શરબત વર્ગ આગળ મુક્કો. બીજાં જૂથનાં શરબત ચાખી, નીચેની કિંગતો લખો.

શરબતનો સ્વાદ	જૂથ	શું વધારે ઉમેર્યું?	શું ઓછું રાખ્યું?
ખારો			
ખાટો			
ગાંધો			
ફીક્કો			
મોળો			
તૂરો			
તીખો			

□ રીડિંગ કિકેટની રીત 'બધા સ્વાદનું વ્રત' વાંચો.

■ આવો, ગાઈએ ગીતડું : આવ્યું રીંગણા, આવ્યાં ટામેટાં...

□ સાંભળો, વાંચો, વિચારો, લખો :

1. ત્રણના જૂથમાં કામ કરો. ફકરો વાંચી, પ્રશ્નો માટે યોગ્ય વિકલ્પ પર ✓
કરો. જરૂર જણાય ત્યાં એક કરતાં વધુ વિકલ્પો પર ✓ કરવું.

દિવસમાં કેટલીકવાર તમે રાંધણીયાની મુલાકાત લો છો? ત્રણ વાર,
પાંચ વાર કે વધુ? એ દરમિયાન તમે શું શું જોયું? રાંધણીયામાં થતી કિયાઓ
તમે ધ્યાનથી જોઈ ખરી? કોઈક વાર બાફવાનું ચાલતું હોય, તો કોઈક વાર
શેકવાનું, ક્યારેક વળી તળવાનું, વણવાનું, મસળવાનું સાથે ચાલતું હોય.

આ બધી કિયાઓ થાય ત્યારે આપણી થાળીમાં જત-જતની વાનગીઓ આવે
છ. જેમકે, ચોખા-દાળ ધોવાય, વધારાય, તેમાં મસાલા અને પાણી ઉમેરાય,
પછી તેને ચડવા દેવાય, ઠરવા દેવાય. ત્યારે તૈયાર થાય ખીચડી. આવી જ
રીતે, જાણીતી અને નવી વાનગીઓ બને.

(૧) 'રંધણીયું' એટલે?

(અ) રૂપીડા

(બ) પ્રયોગશાળા

(ક) ઓરડી

(૨) 'મુલાકાત' એટલે?

(અ) જોડે રહેલું

(બ) શોડા સમય માટે મળવું

(੬) ਛੂਲ ਪਟਿਆਲਾ

(૩) 'કિયા' એટલે?

(અ) રમત

(બ) ચોક્કસ શીર્ષ કરાતું કામ

(ક) કરું તે

(૪) 'વાનગી' એટલે?

(અ) ખાલુંની વસ્તુ

(બ) રસોઈની સામગ્રી

(ક) ફક્ત મીઠાઈ

(૫) આમાંથી વાનગી ના હોય તે વસ્તુ ઓળખો.

(અ) ફૂધપાક

(બ) ખીચડી

(ક) બાજુકા

(દ) પાણીપૂરી

(ઇ) પાકી

(૬) આમાંથી 'કિયા' કઈ?

(અ) ઉંઘવું

(બ) પથારી

(ગ) દાળ

(ઘ) પાણી

(ચ) છીંક

(છ) બગાસું ખાવું

(જ) તાણી પાડવી

(ડ) મસાલા

(ઝ) ઘો-ઘો

રમવું

(થ) કબકી

(સ) રડવું

(દ) ચોખા

(ણ) મનમાં વાંચવું

(૭) રસોડામાં કઈ કઈ કિયાઓ થાય છે?

- (ક) માપવું (ખ) કાપવું (ગ) બાંધવું (ધ) વાંચવું (ચ) લખવું
(ઇ) ફોટા પાડવા (જ) સૂઈ જવું (ઝ) શેક્ચરવું (ટ) નહાવું (ઝી) ધોવું
(ઝ) મસાળવું (ફ) રમવું (ધ) નૃત્ય કરવું (ન) ગાવું (પ) જમ્બુવું (ઝ) સૂકવવું

(૮) ખીચડી કઈ રીતે નહીં થાય?

- (ક) ધોવાય (ખ) ચડવા દેવાય (ગ) તળાય (ધ) શેક્ચાય (ચ) ઠરાવ દેવાય

□ જોડીમાં કામ કરો, ફકરો વાંચી પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

આરાધ્યાના ત્રણ દાંત સડી ગયેલા. તેને ખૂબ દુઃખાવો થતો હતો. મમ્મી-પઢ્યા અને દાંતના ડૉક્ટર પાસે લઈ ગયા. ડૉક્ટરે આરાધ્યાને લાંબી ખુરશી પર બેસાડી. તેમણે આરાધ્યાના નાનકડા મોઢામાં નાનકડો, ગોળ અરીસો નાખ્યો અને દાંત તપાસ્યા. પછી, તેમણે આરાધ્યાના દાંત મશીનથી સાફ કરી આપ્યા. તેમણે આરાધ્યાને કહ્યું, “હવે નહીં દુઃખો! પણ, હવેથી મોં બરાબર સાફ રાખવાનું. કંઈ પણ ખાધા કે પીધા પછી, મોંમાં પાણી ભરી કોગળા કરવાના. સવારે ઊઠીને તરત બ્રશ કે દાતણ કરવાનું. અને રાત્રે સૂતા પહેલાં તો ખાસ, ભૂલ્યા વગર બ્રશ કે દાતણ કરવાનું.” ડૉક્ટરે આરાધ્યાને કોગળો કરી બતાવ્યો. તેમણે બ્રશને ઉપર-નીચે, અંદર-બહાર ફેરવવાની સાચી રીત પણ બતાવી.

આરાધ્યાના દાંતમાં હવે સડો નથી. તેને હવે દુઃખાવો નથી. તે સવાર-સાંજ દાંત સાફ કરે છે. જેટલી વાર કંઈક ખાય કે પીવે, કોગળો કરી લે છે.

તમારા દાંતમાં સડો છે? તમારા જોડીદાર પાસે દાંત તપાસવડાવો. દાંત તપાસવાનું તમારા શિક્ષક પાસેથી શીઘો.

૧. દૂંકમાં જવાબ લખો.

(૧) આરાધ્યાના કેટલા દાંત સડયા હતા?

➤ ત્રણ દાંત

(૨) આરાધ્યાને કેવો દુઃખાવો થતો હતો?

➤ ખૂબ દુઃખાવો

(3) ડોક્ટરે આરાધ્યાને ક્યાં બેસાડી?

➤ લાંબી ખુરશી પર

(4) ડોક્ટરે શાના વડે તપાસ કરી?

➤ ગોળ અરીસો નાખીને

(5) ડોક્ટરે આરાધ્યાને ક્યારે-ક્યારે કોગળા કરવા કહ્યું?

➤ કંઈ પણ ખાધા કે પીધા પછી

૨. આપેલા મુદ્દાને લગતાં વાક્યો ફકરામાંથી શોધો અને તેના સમય પ્રમાણે
લખો.

આરદ્ધા

પહેલાં

અત્યારે

(૧) દંતનો દુઃખાવો

હતો

નથી

(૨) દંતમાં સડો

હતો

નથી

(૩) કોગળા

કરતી ન હતી

કરે છે

(૪) દાતણ/બ્રશ

સૂતાં પહેલાં કરતી ન હતી

સૂતાં પહેલાં કરે છે

3. જેમ આરધ્યા માટે વાક્યો નોંધ્યા તેમ તમારા વિશે વાક્યો લખો
અને વર્ગમાં મોટેથી વાંચો.

આરધ્યા

પહેલાં

અત્યારે

(૧) દાંતનો દુઃખાવો

દાંતનો દુઃખાવો નથી

દાંતનો દુઃખાવો થશે નહિએ

(૨) દાંતમાં સડો

દાંતમાં સડો નથી

દાંતમાં સડો થશે નહિએ

(૩) કોગળા

કંઈ પણ ખાધા પછી કોગળા કરું છું.

કંઈ પણ ખાધા પછી કોગળા કરીશ

(૪) દાતણ/બ્રશ

સવારે બ્રશ કરું છું

સવાર-સાંજ બ્રશ કરીશ

□ રમત :

વર્ગનાં બધાં બાળકો ત્રણ જીથમાં વહેંચાઈ જાઓ. પહેલા જીથને “ગઈકાલ”, બીજા જીથને “આજ” અને ત્રીજા જીથને “આવતીકાલ” એમ નામ આપો. તમને અનુકૂળ હોય તો વારનાં નામ આપી શકાય. નીચે આપેલા ઉદાહરણ પ્રમાણે આપેલા શબ્દ પરથી દરેક જીથ પોતાના જીથને અનુરૂપ વાક્ય બનાવી બોલશો. દરેક સાચા વાક્ય માટે એક પોઇન્ટ, અહીં નમૂનાના શબ્દો આપેલા છે. આવા બીજા શબ્દો તમારા શિક્ષક પાસેથી જાણી રમત આગળ વધારતા રહો. પહેલી વાર પાંચ-પાંચ શબ્દ સાથે રમત રમો. પછી શબ્દસંખ્યા વધારતા જાઓ. સરખી તક મળ્યા પછી જે જીથ સૌથી વધુ પોઇન્ટ બનાવે તે વિજેતા.

સિદ્ધિ	ગાઇકાલ	આજ	આવતીકાલ
૧. વાંચવું	સિદ્ધિએ વાર્તા વાંચી.	સિદ્ધિએ વાર્તા વાંચે છે.	સિદ્ધિએ વાર્તા વાંચશે.
૨. કૂદવું	અમે પાંચ પગાથિયાં કૂદ્યા.	અમે હાથ પકડીને કૂદીએ છીએ.	અમે કાલે દોરડાં કૂદીશું.
૩. રમવું	અમે સંતાકૂકડી રમ્યા.	અમે સંતાકૂકડી રમીએ છીએ.	અમે સંતાકૂકડી રમીશું.
૪. જમવું	અમે રસ-રોટલી જમ્યા.	અમે રસ-રોટલી જમીએ છીએ.	અમે રસ-રોટલી જમીશું.
૫. હસવું	દીપા ખૂબ હસી.	દીપા ખૂબ હસે છે.	દીપા ખૂબ હસશે.

૬. રંગોળી પૂરવી	અમે રંગોળી પૂરી.	અમે રંગોળી પૂરીએ છીએ.	અમે રંગોળી પૂરીશું.
૭. શાક બનાવવું	મુખ્યીએ શાક બનાવ્યું.	મુખ્યી શાક બનાવે છે.	મુખ્યી શાક બનાવશે.
૮. લખવું	અમે કવિતા લખી.	અમે કવિતા લખીએ છીએ.	અમે કવિતા લખીશું.
૯. દોડવું	કૂતરું દોડયું.	કૂતરું દોડે છે.	કૂતરું દોડશે.
૧૦. કાપવું	મારીએ ઘાસ કાપ્યું.	મારી ઘાસ કાપે છે.	મારી ઘાસ કાપશે.

□ ત્રણના જૂથમાં કામ કરો. બે સભ્યો વારાફરતી ફકરો વાંચી સંભળાવો. બીજા ફકરામાં વધારે માહિતી આપી છે.

(૧) લૈરવીના કાકાનાં લગ્ન હતાં. તે માટે મંડપ બંધાયેલો અને જમણવાર ગોઠવાયેલો. દાળ-શાક વડીલોને લાયક હતાં. પણ, મીઠાઈ હતી એટલે ચાલ્યું! હલવો, બાસુંદી બધાને ભાવ્યાં. છેલ્લે પાન ખાવાની પણ મજા પડી.

(૨) લૈરવીના નાના કાકાનાં લગ્ન હતાં. તે માટે વિશાળ મંડપ બંધાયેલો અને ભવ્ય જમણવાર ગોઠવાયેલો. દાળ-શાક વડીલોને લાયક તીખાં હતાં. પણ, બે-ત્રણ મીઠાઈ હતી એટલે ચાલ્યા! દૂધીનો હલવો, સીતાકુળની બાસુંદી બધાને ભાવ્યાં. છેલ્લે મીઠું પાન ખાવાની પણ મજા પડી.

(૧) ફકરા નંબર રમાં કઈ માહિતી વધારાની છે? તે લખો અને ફકરામાં તે શબ્દ નીચે લીટી કરો.

ફકરો-૧	ફકરો-૨
૧. કાકા	જાના કાકા
૨. મંડપ	વિશાળ મંડપ
૩. જમણવાર	ભવ્ય જમણવાર
૪. દાળ-શાક	તીખાં દાળ-શાક
૫. મીઠાઈ	બે-ત્રણ મીઠાઈ
૬. પાન	મીઠું પાન

• જૂથમાં જ રમત રમો. ઉદાહરણ પ્રમાણે આપેલાં વાક્યોમાં નવી માહિતી ઉમેરતાં જાઓ.

ઉદાહરણ : મેં કૂતરો જોયો.

મેં કાળો કૂતરો જોયો.

મેં એક કાળો કૂતરો જોયો.

મેં એક મોટ્ટો કાળો કૂતરો જોયો.

(૧) રૂક્સાનાએ ફરાક ખરીધું.

રૂક્સાનાએ એક ફરાક ખરીધું.

રૂક્સાનાએ એક મોંધું ફરાક ખરીધું.

રૂક્સાનાએ એક મોંધું સુંદર ફરાક ખરીધું.

(૨) હાર્ડિક દોડે છે.

હાર્ડિક સવારે દોડે છે.

હાર્ડિક સવારે ઘણું દોડે છે.

હાર્ડિક સવારે ઝડપથી ઘણું દોડે છે.

(૩) હવે ચંદ્રિકા રડશે.

હવે ચંદ્રિકા ખૂબ રડશે.

હવે ચંદ્રિકા મોટેથી ખૂબ રડશે.

હવે ચંદ્રિકા ચોધારે મોટેથી ખૂબ રડશે.

- વર્ગના બે જીથ બનાવો. શિક્ષક વાક્ય આપે તેમાં દરેક જીથ નવી માહિતી ઉમેરતું જાય. જે જીથ માહિતી સાચી રીતે ઉમેરે તને એક પોઇન્ટ. વાક્યમાં ત્રણ નવી માહિતી ઉમેરાય ત્યાં સુધી રમી, નવા વાક્યથી રમત આગળ ચલાવો.

વાર્તા સાંભળો, વાંચો, વિચારો, લખો :

૧. ફકરો સાંભળો, જોડીમાં કામ કરી જવાબ લખો.

સ્વીટુને અવનવી વસ્તુઓ બનાવવી ખૂબ ગમે. ક્યારેક તે રસોડામાંથી ચખ અને પખાની કાતર લઈને બેસે. તેને તપાસવું હોય કે બેમાંથી વધારે અણીદાર શું? પખા દોડીને આવે અને સ્વીટુને સમજાવે. “વાગી જાય!” ક્યારેક વળી તે ઘરના ઝંપા પર હીંચકો ખાય, તો ક્યારેક હીંચકાના સળિયા પર ચઢી જાય.

ફોઇ હાંકળા-હાંકળાં થઈ આવે અને તેને ઉતારીને પૂછે, “શું કરે છે ?” સ્વીટુ
સામો પ્રશ્ન પૂછે, “બેમાંથી શું ઊંચું?” એક વખત મમ્મી તેને ગાલ પર
પથ્થર ઘસતાં જોઇ ગયાં. તેમણે પૂછ્યું, “શું કરે છે ?” સ્વીટુ કહે, “પથ્થરને
લીસ્સા કરું છું.” આવું જે કાંઈ થાય, દાઈ તેની વાર્તા બનાવે અને રોજ
રાત્રે સ્વીટુને કહે, “એક છોકરી, બહુ સાહસિક.” સ્વીટુ ઉમેરે, “તેનું નામ
સ્વીટુ.” દાઈ કહે, “તે ક્યારેક ચખાની ધાર તપાસે. પણ, પખાને જોડે
રાખીને. ક્યારેક વળી હીંચકાની ઊંચાઈ માપે. ત્યારે તે ફોઇને જોડે રાખે.
ક્યારેક તેને થાય કે “શું વધારે લી? પથ્થર કે મારો ગાલ?” તો એ મમ્મીને
પૂછવા જાય. આવી વાતો સાંભળતાં-સાંભળતાં સ્વીટુબહેન પોઢી જાય.

ઓળખી કાઢો. તે વ્યક્તિ કે વસ્તુના નામ ફરતે ફકરામાં કરો. :
સ્વીટુના ઘરમાં

(૧) સૌથી મોટું કોણ? દાઈ

(૨) સૌથી નાનું કોણ? સ્વીટુ

(૩) સૌથી અણીદાર શું? ચખુ

(૪) સૌથી બુઝું શું? કાતર

(૫) સૌથી ઊંચું શું? હીંચકાના સળિયા

(૬) સૌથી નાનું શું? ઝંપો

(૭) સૌથી લીસું શું? ગાલ

(૮) સૌથી ખરબચડું શું? પશ્ચાર

□ સંભળો, વાંચો, વિચારો :

આપેલો પ્રસંગ મોટેથી વાંચી સંભળાવો ત્યારબાદ વર્ગમાં ભજવો.

આધાબહેન ખૂબ મોટાં જસૂસ; જુના અને જાણીતાં. ફૂર-ફૂરનાં ગામથી, નાનાં-મોટાં શહેરથી લોકો તેમની સલાહ લેવા ક્રોન કરે. આધાબહેન બધી વિગત ક્રોન પર પૂછો. એમ તેઓ ગૂમ થયેલી ચીજ કે ઘોવાયેલી વસ્તુ અથવા જીવ શોધી આપો. અદ્દેતભાઈનો વહાલો ઘોડો મળતો નહોતો. તેમણે વહેલી સવારે આધાબહેનને ક્રોન જોડ્યો.

આદ્યાબહેન : તમારા ઘોડાનો દેખાવ કેવો હતો?

અદ્રેતભાઈ : ચાર પગ, બે આંખ, બે...

આદ્યાબહેન : બધા ઘોડાને હોય એ તો! તમારા ઘોડાની ખાસ વાત?

અદ્રેતભાઈ : તેને સુંદર, સોનેરી વાળ છે. લીસી, ચમકતી ચામડી છે.

આદ્યાબહેન : એવા તો ઘણા ઘોડા હોય. તમારા ઘોડામાં જુદું શું?

અદ્રેતભાઈ : તેના કપાળ પર કશ્યાઈ ચાંદો છે.

આદ્યાબહેન : આ બરાબર. આવી જ બીજી વિશેષ વાત જણાવો.

અદ્રેતભાઈ : તેના બંને પાછલા પગ પર પણ કશ્યાઈ ચાંદા છે.

આધાબહેન : સરસ, હવે કહો, ક્યારે ખોવાયો ? છેલ્લે ક્યાં જોયો હતો?

અદ્રેતભાઈ : અડધા કલાક પહેલાં, ઘર પાસેથી....

આધાબહેન તમે ક્યાં-ક્યાં તપાસ કરી?

અદ્રેતભાઈ : તપાસ નથી કરી. સીધો તમને ફોન કર્યો.

આધાબહેન : પહેલાં તમારા ઘર, એતર, વાડી કે ઘોડારમાં તપાસ કરો.

અદ્રેતભાઈ : હા, એ ખરું!

□ સાચા શબ્દ પર ✓ કરી મોટેથી વાંચો :

૧. આધાબહેન પ્રખ્યાત/વૃદ્ધ/નકામા/હોશિયાર જસૂસ હતા.
૨. આધાબહેન પાસે પોલીસ/ગામલોકો/શહેરીજન/ચોર સલાહ લેવા આવે.
૩. પક્ષી/પ્રાણી/વનસ્પતિ/જંતુ ને ચાર પગ, બે કાન, એક પૂછડી હોય.
૪. અદ્ભુતભાઈના ઘોડાના વાળ સોનેરીખૂબ લાંબા/લીસા/ગુઢેદાર હતા.
૫. અદ્ભુતભાઈના ઘોડાની ત્વચા લીસી/મેલીખરબચડી/ચમકુતી હતી.

□ જોડીમાં કામ કરો. આપેલા ક્રોષ્ટકમાંથી પ્રાણીઓ અને તેમના વિશેષ નામ શોધી કાઢો. તે બંને યોગ્ય રીતે જોડીને લખો.

ગો	બુ	દું	ખે
ધા	હા	પા	દુ
નિ	કૌ	જી	ઝ
મા	ર	ક	ણી

સ	ભું	ડ
ભે	સ	ગા
ગા	ય	દું

ગોબરું ભુંડ

દ્વારાણી ગાય

મારકણી લેંસ

રૂપાળું સસલું

□ વાનગી ઓળખો. તે માટે શું ઉમેરવું પડશે? તે ઉમેરો :

(૧) જ લ બ	- <u>જલેબી</u>
(૨) સ મ સ	- <u>સમોસા</u>
(૩) ભ જ થ	- <u>ભજિયાં</u>
(૪) લ પ સ	- <u>લાપસી</u>
(૫) ર ટ લ	- <u>રોટલી</u>
(૬) મ ણ ન થ ગ	- <u>મોહનથાળ</u>

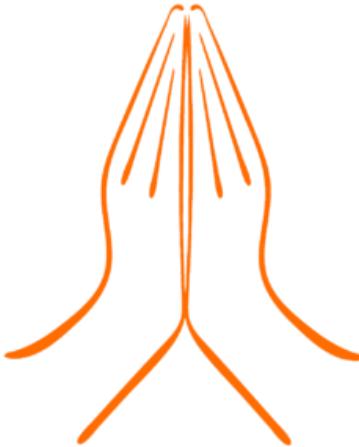
□ શિક્ષક તમને પાના નંબર ૧૬૭ પરના ફકરાનું શ્રુતલેખન કરાવશે. જોડીમાં કામ કરો. તે ફકરો એક વાર વાંચી લો. શ્રુતલેખન વખતે તમે બંને મિત્ર તે કેવી રીતે લખશો તે નક્કી કરી લો. ફકરો લખાઈ ગયા પછી તમે બંનેએ શી સમજૂતી કરી તે વર્ગને જણાવો :

□ હસો :

મમ્મી : બિંદુ શીરો બનાવું કે સુખડી?

બિંદુ : મમ્મી, ઘરમાં એક જ કઢાઈ છે?

Thanks

For watching